

TAALKABAAL OVER DE VERENGELSING VAN HET UNIVERSITAIRE ONDERWIJS

Binnen het universitaire onderwijs heeft het Engels als instructietaal een hoge vlucht genomen. Dat schuurt met de wet en brengt risico's met zich mee voor de onderwijskwaliteit en de Nederlandse taalvaardigheid van de studenten. En het verdringt het Nederlands als cultuur- en wetenschapstaal. Dat roept de vraag op wat de universiteiten ertoe brengt deze risico's voor lief te nemen. Is de wens te internationaliseren wel de belangrijkste drijfveer achter de tomeloze verengelsing van het universitaire onderwijs?

ANNETTE DE GROOT

Gegeven alle media-aandacht kan het niemand zijn ontgaan dat in een paar jaar tijd het Engels de dominante instructietaal aan onze universiteiten geworden is. De cijfers op zichzelf spreken klare taal: van de universitaire bachelor- en masteropleidingen waren dit studiejaar respectievelijk 29 procent en 76 procent volledig en uitsluitend Engelstalig. In aantallen ging het om 122 bacheloropleidingen en 548 masteropleidingen, samen 59 procent van alle universitaire opleidingen. Nergens op het Europese continent is het gebruik van het Engels in het hoger onderwijs zo ver doorgeschoten als aan de Nederlandse universiteiten.

Opmerkelijk genoeg kon deze situatie ontstaan ondanks de wettelijke bescherming die het Nederlands geniet. Een van de betrokken wetsartikelen dicteert dat universiteiten en hogescholen de Nederlandse uitdrukkingsvaardigheid van Nederlandse studenten bevorderen. Maar dat gebeurt natuurlijk niet in volledig Engelstalige opleidingen. Een tweede wetsartikel

schrijft voor dat het onderwijs wordt verzorgd in het Nederlands, een paar uitzonderingen daargelaten. Bovenstaande cijfers tonen aan dat de kennelijk soevereine universiteiten dit 'Nederlands, tenzij'-uitgangspunt van de wet met voeten treden.

De grootschalige verengelsing van onze universiteiten is ook om een andere reden opmerkelijk te noemen, namelijk dat de universiteiten daarmee het risico hebben genomen dat het onderwijs aan kwaliteit inboet. Taalkundig en onderwijskundig onderzoek heeft uitgewezen dat een hoge taalvaardigheid bevorderlijk is voor het ontwikkelen van academische vaardigheden zoals kritisch denken, redeneren, analyseren en argumenteren. Tegelijkertijd heeft taalkundig onderzoek aangetoond dat iemands taalvaardigheid in de moedertaal doorgaans aanzienlijk beter is dan die in een tweede taal. Uit de combinatie van deze gegevens volgt onherroepelijk dat studenten met het Nederlands als moedertaal zich beter academisch kunnen ontploien in een opleiding die op zijn minst grotendeels Nederlandstalig is dan in een onderwijsomgeving

In een Engelstalige opleiding schiet de overgrote meerderheid van de Nederlandse studenten talig tekort

waarin het Nederlands is gemarginaliseerd of zelfs helemaal in rook is opgegaan.

Het is bekend dat een deel van de Nederlandse studenten zelfs in een Nederlandstalige opleiding al talige beperkingen vertoont. Hierdoor worden hun uitdrucksvermogen, begripsvermogen en denkvermogen, en daarmee kennisverwerving en academische ontwikkeling, belemmerd. In een Engelstalige opleiding schiet de overgrote meerderheid van de Nederlandse studenten talig tekort, met dezelfde gevolgen, maar nu op veel grotere schaal. Voor alle buitenlandse studenten in de collegebanken is de situatie al niet beter. En zelfs de studenten met het Engels als moedertaal zijn geen spekkopers, want ook zij moeten zich behelpen met het zwakkere Engels van hun docenten en medestudenten.

Bovenstaande beweringen vragen om een onderbouwing, vooral ook omdat van Nederlanders, en vooral de hoogopgeleiden onder hen, vaak wordt gedacht dat ze over een uitstekende Engelse taalvaardigheid beschikken. In een internationaal vergelijkend onderzoek, de EF English Proficiency Index, worden Nederlanders keer op keer uitgeroepen tot de beste beheersers van het Engels als tweede taal wereldwijd. Van lieverlee lijken velen van hen ervan overtuigd te zijn geraakt dat hun Engels nauwelijks onderdoet voor hun Nederlands. Maar ook al is hun Engels voor een tweede taal inderdaad hoog ontwikkeld, het blijven ongebalanceerde tweetaligen bij wie het Engels aantoonbaar zwakker ontwikkeld is dan het Nederlands, hun moedertaal. Tal van onderzoeken ondersteunen deze beweringen.

Onderzoeksresultaten

Er zijn wereldwijd letterlijk honderden studies ver-

richt naar het gebruik van moedertaal en tweede taal door tweetaligen. In de meeste daarvan waren universitaire studenten met het Engels als tweede taal de proefpersonen – mensen dus met een relatief hoog niveau van Engelse taalvaardigheid. In veel van die studies was het Nederlands de moedertaal van de proefpersonen. Ik noem een aantal robuuste uitkomsten van deze studies:

- Woordherkenning, woordproductie en grammaticale analyse zijn minder geautomatiseerd in de zwakkere tweede taal dan in de moedertaal en duren langer in de tweede taal.
- De tragere woordherkenning in een tweede taal werkt door naar het lezen van zinnen, alinea's en boeken. Het lezen van teksten in de zwakkere tweede taal kan maar liefst 20 procent meer tijd kosten dan tekstlezen in de moedertaal (Cop et al., 2015). Het verschil in leestijd wordt nog groter bij een instructie aan de proefpersonen om de leesstof te bestuderen.
- Als gevolg van de geringere efficiëntie van taalverwerking in een zwakkere taal is de mentale belasting bij het gebruik van een tweede taal groter dan bij het gebruik van de moedertaal. Dat geldt voor zowel taalperceptie als taalproductie. Met andere woorden, het gebruik van een tweede taal is vermoeiender dan het gebruik van de moedertaal.
- Het spraakaccent dat zo kenmerkend is voor verreweg de meeste sprekers van een tweede taal heeft een negatief effect op de verstaanbaarheid en het begrip van het gesprokene en het vertraagt de informatieverwerking bij de luisteraar. Ook beperkt een spraakaccent de hoeveelheid informatie die de toehoorder onthoudt en tast het de geloofwaardigheid van de spreker aan.

Woordenschat

Onder de hierboven genoemde nadelen van het gebruik van een tweede taal ontbreekt nog het vermoedelijk belangrijkste bezwaar: de beperkte woordenschat en oppervlakkige woordkennis in een tweede taal. Hoe groter onze woordenschat, des te groter zijn ons uitdrucksvermogen en begripsvermogen. De grootte van de woordenschat verklaart maar liefst 50 procent van de variantie in taalvaardigheid in een tweede taal (Masrai & Milton, 2017). Geen enkel ander onderdeel van ons taalsysteem draagt zo veel bij aan onze taalvaardigheid. Bovendien zijn *lexicale concepten*, woordbetekenissen, belangrijke ingrediënten van ons denken. Daarom is niet alleen onze zeggingskracht afhankelijk van onze woordkennis, maar ook de rijkdom van onze gedachtewereld, onze verbeeldingskracht, is ervan afhankelijk. Een grote zeggingskracht, een grote verbeeldingskracht – het zijn bij uitstek competenties die in wetenschappelijk onderwijs ongehinderd tot bloei zouden moeten komen. Een keuze voor het Engels als instructietaal vormt een obstakel onderweg naar dat doel.

Maar hoe groot is nu eigenlijk het verschil tussen

de Nederlandse en Engelse woordenschat van onze studenten? Hoeveel elementaire deeltjes van uitdrucken en begrip ontnemen we ze door hun het Engels als onderwijstaal op te leggen? De mondiale expert bij uitstek, de Nieuw-Zeelandse onderzoeker Paul Nation, stelt dat de woordenschat van hoogopgeleide twintigjarige moedertaalsprekers van het Engels ongeveer 20 duizend woordfamilies telt. De woordenschat van hoogopgeleide tweedetaalsprekers van het Engels omvat er volgens hem ongeveer 8 à 9 duizend (Nation, 2006). In een vergelijkbare studie hebben Hazenberg en Hulstijn gekeken naar de Nederlandse woordenschat van hoogopgeleide moedertaal- en tweedetaalsprekers van het Nederlands. Zij kwamen daarin uit op vergelijkbare aantallen.

De conclusie moet zijn dat volgens een conservatieve schatting Nederlandse studenten het in een volledig Engelstalige opleiding moeten zien te rooien met wel 50 procent minder woorden dan hun jaargenoten in een Nederlandstalige opleiding. Bovendien is hun kennis van veel van die Engelse woorden oppervlakkiger dan die van de corresponderende Nederlandse woorden en

Als het Engels wordt, heel mondiaal in het onderwijs, de voorkeurstaal, als taal verweekt tot triviaal en tenenkrommend karikuraal, dan is het tijd voor een signaal, in onomwonden klare taal, dan is het tijd voor TAALKABAAL.

Als het Engels wordt een kannibaal die talen eet als avondmaal, als ook aan de eigen moedertaal wordt geknabbeld op dat bacchanaal, dan is het tijd voor een signaal, met trompet en trom, en theatraal, voor UNISONO TAALKABAAL.

Dit artikel is een bewerking van een lezing die Annette de Groot vorig jaar hield op Landelijke Studiedag van Levende Talen. De dag had als centraal thema 'Taalkabaal'. De Groot sloot haar lezing met bovenstaand versje af

Kiezen voor het Engels als onderwijstaal is kiezen voor tweederangs taalgereedschap bij de vorming van academici. Het is als beeldhouwen met een te botte beitel; als figuurzagen met een cirkelzaag

hebben ze in het Engels een veel beperktere kennis van vaste woordconstructies en idiomatische uitdrukkingen.

Gezien deze bevindingen hoeft het geen verbazing te wekken dat het niveau van communicatie in Engelstalige colleges en werkgroepen vaak van lager niveau is dan in Nederlandstalig onderwijs. Een zee aan begrippen waarvan docenten en studenten de bijbehorende Nederlandse woorden met het grootste gemak uit hun mentale lexicon zouden kunnen opdiepen, dolen hulpeloos rond door hun hoofden omdat ze het Engelstalige equivalent van die woorden niet kennen of niet snel genoeg paraat hebben. Noodgedwongen moeten ze genoeg nemen met formuleringen die minder precies weergeven wat ze eigenlijk zouden willen zeggen. Het is vooral vanwege die kleinere woordenschat dat Engelstalig onderwijs vaak nuance en diepgang mist.

Gevolgen

Het is intussen ook bekend dat het gebruik van het Engels als onderwijstaal de studieprestaties inderdaad negatief beïnvloedt. Een studie die werd verricht aan de Universiteit Gent toonde aan dat Vlaamse studenten met het Nederlands als moedertaal en het Engels als tweede taal geheugentesten slechter maakten en tentamenvragen slechter beantwoordden na het bestuderen van Engelse teksten dan na het bestuderen van Nederlandse teksten (Vander Beken, 2018). In een recent onderzoek aan de Radboud Universiteit Nijmegen vergeleek Johanna de Vos de studieprestaties van Nederlandse en Duitse eerstejaars psychologiestudenten die een Engelstalig of Nederlandstalig programma volgden (De Vos, 2019). De Nederlandse studenten in het Nederlandstalige programma hadden aan het einde van het studiejaar een significant hoger cijfergemiddelde dan de Nederlandse studenten in het Engelstalige programma en de Duitse studenten in beide programma's. Met andere woor-

den, de enige groep studenten die werd onderwezen in de moedertaal, behaalde betere resultaten dan alle drie de groepen die werden onderwezen in het Engels, hun tweede taal. Het moge duidelijk zijn: kiezen voor het Engels als onderwijstaal is kiezen voor tweederangs taalgereedschap bij de vorming van academici. Het is als beeldhouwen met een te botte beitel; als figuurzagen met een cirkelzaag.

Volledig Engelstalig onderwijs doet niet alleen afbreuk aan de onderwijskwaliteit maar richt nog veel meer schade aan. De totale verdringing van het Nederlands in volledig Engelstalige opleidingen zorgt ervoor dat het Nederlands van de studenten stagneert op het niveau dat ze aan het einde van het voortgezet onderwijs bereikt hadden en dat ze het Nederlands niet op academisch niveau zullen verwerven. De verwaarlozing van het Nederlands kan zelfs leiden tot instabiliteit en gedeeltelijk verlies van hun Nederlandse taalvaardigheid, want zoals elke andere vaardigheid moet taal met zorg onderhouden worden om functieverlies te voorkomen. En die gestagneerde ontwikkeling, mogelijk zelfs verzwakking, van de Nederlandse taalvaardigheid van afgestudeerden zal doorwerken in alle maatschappelijke sectoren waarin ze na hun studie komen te werken. Daarmee dreigt een verval van de Nederlandse taalvaardigheid in de Nederlandse samenleving als geheel. En met dat verval van Nederlandse taalvaardigheid wordt ook het Nederlands zelf bedreigd.

En niet alleen het Nederlands, want door de steeds dominantere positie van het Engels komen ook andere talen meer en meer in de verdrinking. Terwijl het vroeger de gewoonste zaak van de wereld was dat onze universitaire studenten ook Duitse en Franse teksten raadpleegden en bestudeerden, dreigen alle oorspronkelijke bronnen in die talen voor de huidige student ontoegankelijk te worden. Ook elders in Europa wint

Het Nederlands wordt niet gezien als een goed van intrinsieke waarde om als vanzelfsprekend te koesteren en hoog te houden, maar een gebruiksartikel dat gedachteloos wordt ingeruild voor het Engels

Engelstalig hoger onderwijs terrein en tast zo de vitaliteit van andere talen aan. De toenemende dominantie van het Engels staat haaks op het officiële Europese taalbeleid, dat meertaligheid bij de Europese burgers nastreeft en de rijke taaldiversiteit binnen Europa wil behouden.

Parallel aan de afnemende talige diversiteit en groeiende (Engels)talige uniformiteit binnen het Europese hoger onderwijs, vermindert ook de culturele en conceptuele diversiteit. En dat is wellicht de grootste ongerijmdheid van de bovenmatige verengelsing van ons hoger onderwijs: het streven is om door middel van een internationaal samengestelde studentenpopulatie culturele en conceptuele diversiteit in het onderwijs te bevorderen, maar het gekozen middel werkt averechts. Steeds vaker worden studenten wereldwijd ingewijd in een eenzijdig Angelsaksisch perspectief op de wereld en vormen ze daardoor een uniform wereldbeeld, terwijl er in de veelheid van bestaande talen een schat aan andere percepties van de werkelijkheid en een bijbehorende ideeënrijkdom verborgen ligt.

Oorzaken

U vraagt zich intussen af wat de drijfveren zijn achter de ongebreidelde verengelsing van onze universiteiten. Wat bracht hen ertoe de onderwijskwaliteit op het spel te zetten en het Nederlands in het defensief te drukken en te verdringen, als cultuur- en wetenschapstaal en als ultiem communicatie- en leerinstrument van verreweg de meeste Nederlandse studenten? Waarom plaatsen de universiteiten zichzelf buiten de wet? En ook, waarom plaatsen ze zich buiten de samenleving door het Nederlands, het sterkste bindmiddel in onze samenleving, te verwaarlozen?

De eerdergenoemde overschatting van onze Engelse taalvaardigheid is waarschijnlijk een van de oorzaken. Een andere is dat de gemiddelde onderwijsbestuurder

ook maar een gewone Nederlander is en dus net als veel andere Nederlanders een merkwaardig laconieke houding heeft ten aanzien van onze landstaal. Het Nederlands is geen goed van intrinsieke waarde om als vanzelfsprekend te koesteren en hoog te houden, maar een gebruiksartikel dat gedachteloos wordt ingeruild voor het Engels. Daarvan getuigt onder meer de automatische reflex waarmee Nederlanders in elk contact met anderstaligen als vanzelf overstappen op het Engels.

De onverschilligheid ten aanzien van onze taal wordt ook pregnant geïllustreerd aan de hand van een passage uit een officiële brochure waarmee aan het begin van deze eeuw internationale studenten geworven werden voor het Nederlandse hoger onderwijs: 'The courses are taught in the English language. The Dutch understand that people from other countries would rather not have to learn a language that is not much use to them anywhere else' (Nuffic-brochure 'Study in the Netherlands: Your gateway to Europe').

Maar de belangrijkste reden waarom zo veel opleidingen Engelstalig konden worden, is ongetwijfeld dat de universiteiten azen op buitenlandse studenten en dat het aanbieden van volledig Engelstalige opleidingen een uiterst effectief middel is die te lokken. Voor hen wordt immers een belangrijke hobbel om te kunnen worden toegelaten weggenomen: ze hoeven geen letter Nederlands meer te leren. Het totale aantal studenten aan onze universiteiten is de laatste jaren aanzienlijk toegenomen en die groei is voor een belangrijk deel toe te schrijven aan de toename van het aantal buitenlandse studenten. Het zijn er intussen 56 duizend.

Rijker zijn de universiteiten daarvan niet geworden. Integendeel, want verreweg de meeste buitenlandse studenten komen van binnen de Europese Unie en die betalen hetzelfde collegegeld als Nederlandse

Waarom plaatsen de universiteiten zich buiten de samenleving door het Nederlands, het sterkste bindmiddel in onze samenleving, te verwaarlozen?

studenten. Dat is slechts een fractie van de feitelijke studiekosten. Omdat de toename in studentenaantallen niet gepaard gaat met een evenredige groei in de onderwijsbekostiging vanuit de rijksbegroting wordt het budget per student steeds kleiner, met alle gevolgen van dien: vollere collegezalen, minder kleinschalig onderwijs, meer werkdruk voor docenten. Verlies van onderwijskwaliteit dus, ook hierom.

Rest nog de vraag waarom de universiteiten dan toch zo geïnteresseerd zijn in de buitenlandse student. Ze geven het niet graag toe, maar minstens zo belangrijk als te willen internationaliseren, en vermoedelijk zelfs de belangrijkste reden, is de manier waarop de universiteiten bekostigd worden. Die dwingt hen ertoe hun studentenaantallen op peil te houden. Preciezer, elke universiteit moet ervoor zorgen dat haar aandeel in de totale populatie van universitaire studenten minstens gelijk blijft. De reden is dat een groot deel van het toegekende budget *student-gebonden* is, gebaseerd op aantallen studenten en uitgeschreven diploma's. Als aan een bepaalde universiteit de studenteninstroom afneemt, dan is de keuze voor Engelstalig onderwijs snel gemaakt, want daarmee wordt een bijna onuitputtelijke bron van potentiële studenten aangeboord: de buitenlandse. En als er één schaap over de dam is dan volgen de andere universiteiten al gauw, want anders neemt hun aandeel in de studentenpopulatie, en dus ook in de bekostiging, af.

En wat nu? De kersverse Wet taal en toegankelijkheid beoogt het Nederlands in het (hoger) onderwijs beter te beschermen dan de oude wet deed. Het 'Nederlands, tenzij'-uitgangspunt in de oude wet blijft gelden. De instellingen moeten voortaan grondig beargumenteren waarom voor een andere taal dan het Nederlands wordt gekozen – voor het Engels of een andere vreemde taal. Of voor een tweetalige opleiding, en dan bij voorkeur een die gekenmerkt wordt door een weldoordachte en evenwichtige combinatie van beide talen. Want het is

nog niet met zoveel woorden gezegd: dergelijke tweetalige opleidingen kunnen leiden tot echte, gebalanceerde tweetaligheid, en bovendien tot verbeterd functioneren op bepaalde niet-talige cognitieve taken. Afwijken van het Nederlands als instructietaal mag alleen als dat meerwaarde heeft. Dat klinkt geruststellend maar is het allerm minst, want hoe en door wie wordt bepaald dat Engelstalig onderwijs meerwaarde biedt ten opzichte van Nederlandstalig onderwijs? De eerdergenoemde onverschilligheid van veel Nederlanders ten aanzien van onze taal doet vrezen dat de betrokken partijen al gauw van mening zullen zijn dat aan het meerwaardecriterium voldaan is. Zolang de verengelsing van onze universiteiten niet daadwerkelijk is gestopt en gedeeltelijk gekeerd, moeten we dus vooral veel taalkabaal blijven maken. ■

Dit artikel is een bewerking van een lezing die Annette de Groot, emeritus hoogleraar Experimentele Taalpsychologie, op 1 november 2019 in Utrecht heeft gehouden op de 36e Landelijke Studiedag Levende Talen, getiteld 'Taalkabaal', en van eerdere publicaties, waaronder haar afscheidscollage (De Groot, 2017) en 'Onderwijs op krukken' (De Groot, 2019).

LITERATUUR

- Cop, U., Drieghe, D., & Duyck, W. (2015). Eye movement patterns in natural reading: A comparison of monolingual and bilingual reading of a novel. *PLoS ONE*, 10(8).
- Groot, A. de. (2017). *Nederlands moet: Over meertaligheid en de verengelsing van het universitaire onderwijs* [Afscheidscollage]. Universiteit van Amsterdam.
- Groot, A. de. (2019). *Onderwijs op krukken*. In L. Jensen, N. Pas, D. Rovers, & K. van Gulik (Red.), *Against English: Pleidooi voor het Nederlands* (p. 203–216). Wereldbibliotheek.
- Masrai, A., & Milton, J. (2017). Recognition vocabulary knowledge and intelligence as predictors of academic achievement in EFL context. *TESOL International Journal*, 12(1), 128–142.
- Nation, I. S. P. (2006). How large a vocabulary is needed for reading and listening? *The Canadian Modern Language Review*, 63(1), 59–82.
- Vander Beken, H. (2018). *Text comprehension and memory in L1 and L2* [Dissertatie, Universiteit Gent]. Academic Bibliography Universiteit Gent. <https://biblio.ugent.be/publication/8575564>
- Vos, J. de. (2019). *Naturalistic word learning in a second language* [Dissertatie, Radboud Universiteit Nijmegen]. Radboud Repository. <https://repository.uibn.ru.nl/handle/2066/202980>

nieuws

Toegang tot wetenschappelijke publicaties

Sinds november vorig jaar hebben leraren en andere onderwijsprofessionals uit het po, vo en mbo in het kader van een pilotproject gratis toegang tot EBSCO Education Source, een database met wetenschappelijke artikelen over onderwijsonderzoek. Uit een recent afgerond onderzoek blijkt dat 80 procent dit initiatief van toegevoegde waarde vindt. Ruim 60 procent deelt de opgedane kennis met zijn of haar collega's.

De respondenten zijn overwegend positief over de pilot. Zo beoordelen zij de EBSCO-database gemiddeld met het rapportcijfer 7. Driekwart gebruikt de database om het eigen kennisniveau op peil te houden of om naar een specifieke publicatie te zoeken. 64 procent geeft aan dat EBSCO toegang biedt tot de wetenschappelijke literatuur waar behoefte aan is, een kwart is neutraal. Over de zoekfunctie is iets meer dan de helft van de deelnemers tevreden, 16 procent is ontevreden en circa een derde is neutraal.

Wat terugkomt uit het gebruikersonderzoek is dat deelnemers het soms lastig vinden om tijd te vinden om met de database aan de slag te gaan. Ook geeft 13 procent van de respondenten aan dat zij nog niet precies weten hoe zij de database moeten gebruiken. 30 procent ervaart het als een nadeel dat de inhoud van de database in het Engels is. Overigens blijkt uit gegevens van EBSCO dat er nog veel zoektermen in het Nederlands worden ingevoerd. Dit geeft geen zoekresultaten. Advies aan deelnemers is om de onderwijskundige begrippenlijst (<bit.ly/ltm-begrippen>) en het aanvullend online overzicht (<bit.ly/ltm-begrippenaanv>) met vertaalde onderwijs termen naar het Engels te bekijken. De initiatiefnemers kijken nog of deze lijsten aangevuld kunnen worden.

Voor meer info over de pilot en aanmelding kunnen docenten terecht op <www.voordeleer.nl>. NRO

Externaliserend leerlinggedrag

Leraren moeten soms ingrijpen om druk, dwars of agressief leerlinggedrag te stoppen of om verdere escalatie te voorkomen. Wat is dan het meest effectief? Deze vraag stond centraal in een recent NRO-onderzoek. Resultaten lieten zien dat er geen duidelijke ranglijst van meest effectieve handelingen is. Wel werd duidelijk dat bepaalde interventies ervoor zorgen dat een incident korter of juist langer duurt, of vaker of minder vaak voorkomt. Ook blijkt vooral een goede leraar-leerlingrelatie een positieve invloed te hebben op de duur en frequentie van externaliserend leerlinggedrag, dat gedefinieerd wordt als gedrag waar de omgeving last van heeft.

Sinds scholen verplicht zijn passend onderwijs aan te bieden, krijgen leraren in het regulier onderwijs vaker met externaliserend leerlinggedrag te maken. Aangezien dit gedrag een negatief effect heeft op zowel het welzijn van de leraar als dat van de leerling, is het nodig om leraren handvatten te bieden, zodat zij er adequaat mee om kunnen gaan. Dit onderzoek heeft, naast belangrijke inzichten, een nieuw observatie-instrument opgeleverd. Hiermee kunnen scholen de effectiviteit van interventies zelf beoordelen.

Alhoewel er geen duidelijke ranglijst van meest effectieve handelingen werd gevonden, bleek wel het soort interventie van invloed op de frequentie en duur van incidenten. Vooral maatregelen zoals time-out, negeren of straf kunnen ervoor zorgen dat leerlingen zich niet gehoord of begrepen voelen, waardoor incidenten langer duurden en vaker voorkwamen. Met name een goede leraar-leerlingrelatie bleek belangrijk om de duur en frequentie van externaliserend leerlinggedrag te verminderen. Wanneer zowel de leraar als de leerling aangeven een positieve relatie te hebben, dan leidt dit tot minder incidenten én duurt het langer tot het eerste incident optreedt.

Het observatie-instrument kan worden gedownload via <bit.ly/ltm-observatie>. NRO

Illustratie: Prawny